

Supernal Song

פרשת בשלח תשפ"ו - שבת שירה

1 Then Moses and the Children of Israel chose to sing this song to HASHEM, and they said the following:

I shall sing to HASHEM for He is exalted above the arrogant, having hurled horse with its rider into the sea.

2 The might and vengeance of God was salvation for me. This is my God and I will build Him a Sanctuary; the God of my father and I will exalt Him.

2 Artscroll - Amich

At the sea, Moses and the Jewish people understood their situation as never before. The suffering of the Egyptian exile, the deception that led Pharaoh to pursue them, the hopelessness they had felt when they were surrounded by Pharaoh, the sea, and the wilderness; the demands from many of their own number that they return to slavery, even Moses' old recrimination that his arrival in Egypt to carry out God's mission had only made things worse for Israel — such doubts and fears disappeared when the sea split and, as the Sages teach in *Mechilta*, even a simple maidservant at the sea perceived a higher degree of revelation than that of the prophet Ezekiel in his Heavenly vision, described in *Ezekiel* chapter 1. To the Jews at the sea, Creation became a symphony, a song, because they understood how every unrelated and incomprehensible event was part of the harmonious score that led up to that greatest of all miracles.

Once they attained that realization, they also became convinced that all the myriad events of the past and future that they still did not know or comprehend were part of God's plan, as well. *Midrash Tanchuma* teaches, because they believed — as the verse before the Song tells us — they could sing. Only when Creation became one harmonious whole in their minds and hearts, could the people translate it into a human song. As *Or HaChaim* notes, the Torah says *אז, Then* they sang, implying that only the miracle at the sea had enabled Moses and Israel to sing — only then, when they gained their new realization of harmony in Creation.

5 ברכת בשלח מרדכי קנז
שִׁירָה מוֹחִי?

שירה מוהי?

— מחוויית המונט, למונטום של חוויה.

• שירה, היא שלימות הביטוי של חוויית גבורותיו של מקום.

השירה, היא זאת האוצרת בקרבה את ארוע הנס, עם מלוא התרשמות הנפש בשעת החוויה.

~ השירה, היא זאת המשמרת את רגע החוויה ומעבירה בחזות ובטריט את מראותיה, תחושותיה, חוויותיה, ממגבלות ההווה והעבר, אל העתיד והאין-סוף.

שפת המונטום של החוויה, היא היא השירה.

✶ השירה היא, כאמור, זאת אשר אוצרת בקרבה בלעדית, את כבירות ההתרחשות, כרוכה במלא עזות התרשמות החוויה.

השירה, היא זאת השפה הבלעדית, אשר יש בה את שלימות הסגולה, לעצור את מגבלות ההווה והזמן, ולהנציחו בתוך אין סוף של עתיד ונצח.

ער 3 הגיון ספר שמות לבב

מהי שירה?

✶ יש לעיין, מהי הגדרת שירה ומהו שיר וכי עניינו של שיר אינו אלא עניין של צורה: צורת כתיבה של אריה על גבי לבינה ולבינה על גבי אריה, או שמא ההגדרה היא מהותית ממאפייני שיר, דיבור הכתוב מתוך התרגשות.

ונראה: הגדרת שיר כתוב הוא, מועט המרמז על המרובה; שפע המבוטא במילים מצומצמות. בכל שאר דברי תורה יש פשט ויש דרש המרמז במילים עצמן. לעומת זאת בשירה, תמיד יש יותר ממה שכתוב וזה מרמז בצורת הכתיבה של אריה על גבי לבנה. זה קורה פעמים רבות בעת התרגשות גדולה, כשאי אפשר להביע את כל העניין במילים קצרות שאינן ממצות, משתמשים בכלי של שיר.

אז ישיר משה

6 וכן הדבר היה גם בזה, וזו כוונת רש"י: "אז ישיר משה, כשראה את הנס עלה בלבו לומר שירה". והיינו, שעל ידי הרצון לומר שירה, כבר שרתה עליהם רוח הקודש והשירה נאמרה מאליה, ומוציאם היה נצרך רק את הרצון החזק לומר את השירה, ואחרי שהיה להם רצון אמיתי, כבר נאמרה השירה מאליה, על ידי רוח הקודש שנכנסה בהם, עד שעל ידי השירה נתיישב כסאו של הקב"ה בעולם.

ובזה מבואר, מפני מה לא נאמר "וישר משה" אלא "אז ישיר משה", כי "וישר" פירושו שהשירה היא שלו, אבל כאן עיקר השירה היתה רק מה שעלה בלבו לומר שירה, ואחרי כן כבר פרצה השירה מאליה, ולכן נאמר: "אז ישיר", כי כאשר התחיל לשיר, כל ההמשך כבר נעשה מאליה ברוח הקודש.

7 ממעמקים שמות
שִׁירָה מוֹחִי

~ התבאר לעיל כי המשמעות הפשוטה של המלה 'שיר' היא: זמר ולשון שנאמרים מתוך שלימות ואהבה. אך ישנה משמעות נוספת למלה זו: הן בלשון הקודש והן בלשון התרגום, שיר מורה על תכשיט היצמדי, כמו שכתוב (ישעיה ג' י"ט): "הנטיפות והשרות", וכן מתרגם אונקלוס את הפסוק (בראשית כ"ד כ"ב): "וישני צמדים על ידיה" - "ותרין שירין על ידיה". וכן בלשון המשנה (שבת נ"א ע"ב): "וסוס בשיר" שפירושו אצעדה (צמיד) עיגול.

אז ישיר משה

✶ יש לעיין בדברי רש"י מה כוונתו לבאר בזה, שכשראה משה את הנס, עלה בליבו לומר שירה, והלא כל פעולה ופעולה של האדם קדמה לה גמירות דעת בלבו לעשות את אותה הפעולה, ומה מקום לציין כאן את מה שעלה בלבו של משה קודם ששר.

עוד צריך ביאור, מפני מה נאמר "אז ישיר משה", ולא נאמר "וישר משה", וכמו שנאמר (שופטים ה, א): "ותשר דבורה". ועי' ב"בן עזרא" שנתקשה בזה.

ונראה ממקורות אלו שהמשמעות השניה של שיר היא 'עיוול', ולכן אצעה נקראת על שם השיר בגלל צורתה העגולה. ראה לזה יש להביא מדברי הרד"ק (בספר השרשים) המבאר שהמלה שור, שמשמעותה חומה, נגזרת מהמלה שיר, וזאת בעבור שהחומה מקיפה את המדינה, כדוגמת האצעה המקיפה את היד. וכן חז"ל מתארים חפצים המונחים בצורת עיוול שהם מונחים "כשיר" (ב"מ כ"ה ע"א, ב"ב ק"ג ע"ב, נידה נ"ח ע"א).

כידוע אין מקריות בלשון קודשנו, ואם מלה אחת משתמעת לשני פנים הדבר מוכיח שישנה משמעות משותפת לשני פנים אלו. נשתדל לעמוד על עומק הענין.

תוכן ענין העיוול

הדברים עתיקים (מובאים הרבה בתורתו של המהר"ל, הרמח"ל ועוד) שכל הצורות הגיאומטריות הבסיסיות מורות על ענינים עמוקים בשרשי הבריאה.

לדוגמה - 'נקודה' מורה על התחלת ההתהוות. לעומתה 'הרבע' מורה על התפשטות ההויה לארבע רוחות. 'המעגל' מורה על בחינה הנקראת 'נעוץ סופן בתחילתם' (ע"פ ספר יצירה א' ז', וע"פ בספר מחשבות חרוץ פרק ט"ו ד"ה ונראה). בחינה זו מגלה כיצד מציאות, אשר יצאה ופירשה מנקודת השרש שלה, תזרת אל מקורה הראשון. במקביל לזה כאשר נעים בצורה של עיוול ההתרחקות מנקודת השרש מקרבת בעצמה אל נקודת המוצא. ואמנם זהו תוכן ענין המעגל, להראות כיצד כל הפרטים מצטרפים חזרה למגמה הראשונה.

שיר - יופי

לאחר שעמדנו על תוכן ענין המעגל נעבור לענין השיר. גדר ענין השיר הוא, דיבור אשר מצרפים לו מעלת היופי - יופי הלשון והמליצה, ויופי הניגון. הקשר שבין היופי והשיר הוא שהיופי נוצר מצירוף פרטים מנוגדים להרמוניה אחידה. הרמוניה המצטרפת יחד לגלות תוכן אחיד (ראה מעמקים בראשית עמ' 257). כמו כן אדם שר שירה כאשר הושלם ה"מעגל", וכאשר פרטים רבים הצטרפו יחד להרמוניה אחידה וחזרו לנקודת השרש. זאת אומרת כאשר תהליך מסוים הגיע לקיצו, והמצב חזר חזרה לנקודת המוצא - התכלית והמטרה שממנה התחילו הפרטים לצאת אל הפועל, בבחינת "סוף מעשה במחשבה תחילה" - אזי האדם שר שירה. (כדרך שאדם עמל וטורח כדי להשיג דבר יקר שעלה בלבו להשיגו. בעת שכבר השיג את הדבר הרי הושלם המעגל וכל העמל והטורח מצטרף לשירה!)

לאור האמור מובן מאליה פשר הקשר בין ענין השיר וענין המעגל, כי תוכנם הפנימי אחד הוא - לגלות אותה בחינה הנקראת "נעוץ סופן בתחילתם". על פי יסוד זה נוכל להבין עומק נוסף מדוע דוקא בנס קריעת ים סוף שרו ישראל שירה. וההסבר הוא, שבים ראו ישראל את סגירת המעגל הארוך והממושך. בימי גלותם הם ישבו בחושך והיה נראה כאילו העולם פרש מנקודת המוצא שלו - כבודו יתברך שמו. אכן בנסי הים ראו כלל ישראל כיצד כל הפרטים, כל הגלות הקשה, הובילו לנקודת ההתחלה - לגילוי מלכותו יתברך, התכלית שאליה כל המציאות הולכת וצועדת. "אז" - כאשר התגלתה בחינת 'מרכבה', וראו ישראל כיצד כל פרטי הבריאה שבבחינת ז', הצטרפו חזרה לאותו א', אחד ומיוחד - "שיר משה ובני ישראל!"

10

לקוט יוסיף לקח
5 ק"ל 50

נתבונן, איפוא, ונשאל: מדוע לא אמרו בני ישראל שירה מיד כאשר יצאו ממצרים, בראותם את כל הניסים שנתגלו לעיניהם? הגרש"ז ברוידא זצ"ל משיב על שאלה זו בספרו "שם דרך" ואומר: "שירה", משמעותה צירוף של רשמים ומאורעות לצלילים וקולות. היקף כל המאורעות על כל פרטיהם, משרטט בנפש תמונה מושלמת, והיא מולידה את הרוממות אשר בעקבותיה בוקעים רחשי הלב הפנימיים החוצה בצורת שבת.

לפיכך, גם אחרי סיום התקופה הקשה במצרים בגילויים הנפלאים, עדיין לא היה אפשר לומר "שירה", לפי צירוף כל מה שעבר עליהם היה כולל בהכרח גם את הסבל הרב והעינויים, אשר רבצו עליהם כעננה כבדה של הסתר פנים. וכל עוד היה אפשר לחשוב שבפרק זמן זה נעונו, חלילה, על-ידי הבורא, לא הגיעה השעה לומר שירה. רק כאשר ראו בעת קריעת ים סוף כיצד נענשים נוגשים במידה כנגד מידה, כל אחד לפי מידת רשעתו, א-י אז הבינו למפרע שגם בעת השעבוד זכו להשגחת ה', אשר הבחין בכל צער ומכאוב של כל אחד מבני האהובים, שכן בלי השגחה מדוקדקת זו, לא היה אפשר להעניש כל רשע כרשעתו. עתה, משהושלמה התמונה, הגיע הזמן ל"שירה".

ובאמת סיווג העונשים לפי מידת הרשע, מוצא את ביטוי ב"שירה", וזהו פשר ה"שירה חדשה" אשר "שיבחו גאולים על שפת הים". והיינו שאז נוכחו לדעת דבר שלא נודע להם עד אז - שאף בשעת ההסתר הושגחו בדקדוק רב. ולכן רק כאשר נתגלתה מידת טובו, אהבתו והשגחתו של אביהם שבשמים, רק אז יכלה לבקוע מפהם שירה אשר בה צורפו באופן מושלם כל הצלילים והמאורעות אשר פקדו אותם. זוהי שירה הכוללת את השגחת השי"ת והנהגתו בכל גווניה הנפלאים, כשירת מקהלה אדירה על ריבוי צלילה.

דברים אלה הינם מעט מזעיר ממה שאנו יכולים להעלות בדמיונו ובמחשבתנו, בבואנו לומר שירת הים. אולם דומה שיש בהם כדי לקבל תחושה כלשהי, של השתתפות בשירת הגאולים על שפת הים. ניוצר תחילה ב"ותרא את עני אבותינו במצרים ואת זעקתם שמעת על ים סוף".... "כי הזידו עליהם" - זוהי תמצית תיאור המצב הקשה שבו היו מצויים בהיותם תחת יד המצרים. אולם אחרי התבוננות ב"ותא רודפיהם השלכת במצולות כמו אבן במים עזים", שהיא דוגמא לאחד מענשי מידה כנגד מידה, נפתחה הדרך, כאמור, ל"שירה".

כאשר נפלט דרכנו לעבר "וידמה בדעתו כאילו באותו היום עבר בים", נמצא את עצמנו שרים גם את שירתנו הפרטית. לפתע יתברר לנו שגם לכולנו יש שעות, ימים או תקופות, של תחושת "הסתרת פניך הייתי נבהל" (תהלים ל), הן בחיי הפרט והן בחיי הכלל. אולם מבט האמות שמעניקה לנו שירת הים, מפריד את ההסתכלות מגוית שגויה זו.

אנו מקבלים כאן שיעור מאלף מיוצאי מצרים, אשר שירתם מכריזה בגאון: "שירה חדשה שיבחו גאולים לשמך על שפת הים", ללמדנו שהסתר פנים אינו סיבה לבהלה, כי בכל עת ובכל מצב פרוסה עלינו השגחתו יתברך ועינו הטובה פקוחה עלינו.

וכך מסתיימת השירה: "ה' ימלך לעולם ועד", ואנו מצרפים לזה את דברי התרגום: "ה', מלכותיה קאם לעלם ולעלמי עלמא", דהיינו: מלכותו של הקב"ה בכל העולם עומדת וקיימת לנצח נצחים! אז נוכחו ישראל לדעת שהקב"ה משגיח ומדקדק בהשגחה פרטית בכל רגע ורגע, בכל מצב ומצב, על כל אחד ואחד!

היש סיום נאה יותר ל"פסוקי דזמרה"?
אור

12

אור פרשת בשלח
גדליהו
לז

ה' אז ישיר משה ובני ישראל אמרו
חז"ל שזאת שכו צמ"י צמלרים איתא
בספרים ה' הדיבור צגלות, והפירוש צזה
הוא, כי תכלית צמ"י הוא להגיד עדות על
הצריא, "אחס עדי נאום ה'", וכמוש"כ
"עם זו ירתי לי תכלתי וספרו", שהם יולאו
לידי גלוי כבוד שמים בהצריא כולה, וזאת
שכו צמ"י צמלרים לא הביאו לידי גלוי
האלוקים שיש בהצריא, וזה נקרא שהדיבור
הוא צגלות, כי הדיבור הוא כשצא הרגשת
הלב לידי גלוי, וכמו שאמר החובת הלצבות
כי הפה הוא קולמוס הלב, שהפה והדיבור
מציאים לידי גלוי ההרגשים שיש בהלב, וזה

Ba. כשאמרו בני ישראל שירה, ה' וכל
צזה שירה הן על הגלות והן על הגאולה, כי
לאחר שגאלו צמ"י מהגלות ראו והכירו שיש
לכם להגיד שירה גם על ההכנת הקצ"ה
עמם צהיות צגלות, וכמו שאנו רואים

ב. בתורה מזינו שפ' האזינו וקראת צס
שירה, וכדי (דברים ל"א י"ט) "ועתה כתבו
לכם את השירה הזאת" ופירש"י "כאזינו
השמים עד וכפר אדמתו עמו", ומקשה

Moshe and the Children of Israel chose to sing this song to HASHEM (Shemos 15:1).

Why does the Torah use the word יָשִׁיר, which is in future tense, to describe a *shirah* we had sung in the past?

This grammatical issue prompts the Gemara (Sanhedrin 91b) to cite this *pasuk* as one of the Biblical allusions to *Techiyas Hameisim* (revivification of the dead). The Torah is hinting to us that אָז, in the future, יָשִׁיר, we will sing a song of praise to Hashem for bringing the dead back to life.

But this is not the simple interpretation of the *pasuk*. Rashi, who writes (Bereishis 3:8) that he focuses on explaining *peshuto shel mikra* (the simple interpretation of the verses), interprets the words אָז יָשִׁיר as follows: אָז, then, when they saw the miracles of *Kerias Yam Suf*, the thought entered Moshe's heart that יָשִׁיר, he should begin to sing *shirah*.

The Maharal (*Gur Aryeh* on this Rashi) elaborates on Rashi's comment, explaining that when a person's heart is filled with elation, he has a need to express his joy in words. The song that emerges from his mouth originates not from his brain, but from his heart.

→ *Shirah*, Rashi is teaching us, is not an act that exists in a vacuum; it is a manifestation of underlying emotions that have been generated in the heart.

By way of example, fever is a symptom of an underlying infection that the body is fighting. There are external manifestations of the fever — the skin will be hot, the person might look flushed — but treating those symptoms will not cure the person. The infection

that triggered the fever must be eradicated in order for him to get better.

Similarly, when a person sings *shirah*, it's not a mere physical act of saying words; it's an expression of the underlying emotions in the heart.

15 The *sefer Bei Chiya* suggests that this explains why the Gemara (*Arachin* 11a) teaches that *shirah* must be recited over wine. [On all occasions in which we recite a blessing to praise Hashem — such as *Bircas Eirusin* at a wedding, *Bircas Milah* at a *bris*, or *Kiddush* on *Shabbos* and *Yom Tov* — we recite it over a cup of wine.]

Why is *shirah* associated with wine?

The Gemara (*Eiruvin* 65a) states that when wine enters a person, secrets emerge. A person is ordinarily inhibited, and hides the emotions he feels in his heart. But when an intoxicated person loses at least some inhibition, the "secrets" — i.e., the emotions that were hiding in his heart — bubble to the surface.

→ *Shirah* and wine go together because they reveal a person's internal emotions.

Based on this concept, the *Bei Chiya* explains an interesting halachah regarding the way the *shirah* is written in a *Sefer Torah*. Each *shirah* in *Tanach* has to be written in a specific style that sets it apart from the rest of the *pesukim*. *Shiras Hayam* is written in a style called לְבִינָה יָל גְּבִי אֶרֶץ, resembling brickwork, because each line of

text is written over a blank space in the line beneath it. Actually, as Rashi points out, there is more blank space than writing.

→ Why? *Bei Chiya* explains that this is because of how a *shirah* develops. When we sing *shirah*, we are not merely reciting words that our brains sent to our mouths; we are expressing the emotions in our hearts. The spaces in the *shirah* represent the emotions developing in the heart, and the words that follow articulate those emotions.

But why is there more space than written text?

16 Anyone who has had the privilege of speaking at their child's *bar mitzvah* or wedding understands this. We are so filled with *simchah* on such occasions that even as we attempt to express our happiness in words, we know that we are falling short, because there are no words that can do justice to the full gamut of overwhelming emotions we feel in our hearts.

→ The spaces in the *shirah* are larger than the lines of text because the emotions those spaces represent are greater than the words we have to express them.

הַשֵּׁפֶ"א הָלָא הֲרַבָּה עוֹשִׂים כְּחוֹצִים בְּפִרְשָׁהּ,

וְלֹמַה נִּקְרָאָה בְּשֵׁם שִׁירָה, וּמִבְּאֵר שֶׁ כִּי

הַכּוֹנֵה צוּר הָיָא כִּי גַם עַל זֶה אָנוּ נֹחֲתִים

שִׁירָה, וְכַד' (תְּהִלָּתָהּ ק"א א') "חֶסֶד וּמִשְׁפָּע

אֲשִׁירָה", שֶׁגַם עַל הַמִּשְׁפָּע נֹחֲתִים שִׁירָה, וְכֵן

הָיָא עֵיקַר נִקּוּדָה הַשִּׁירָה לְבָרֵךְ שֶׁגַם עַל

הַפְּרֻעָנוֹת רָאוּ לֵאמֹר שִׁירָה, כִּי כָל הַמִּשְׁפָּעִים

הֵם לְבָנֵי לְעוֹבָה, כִּי הַשִּׁירָה לְרִיכָה לְהוֹיָה עַל

כָּל סוּר הַבְּרִיָּאָה, כֵּן עַל הַעוֹב וְכֵן עַל מֵה

שֶׁנֶּאֱמָר לְעוֹשִׂים כְּרַע, וְחֹבֵי כּוֹנֵת הַקָּרָא

(דְּבָרִים ל"א י"ד"ט) "וְאָמַר צִוּם הַכּוֹהֵן עַל

כִּי אֵין אֱלֹקֵי בְּקִרְבִּי מִלְּאוּרֵי הַרְעוּת הָאֵלֹהִים.

This idea also explains one other halachah pertaining to the writing of the *shirah*. At which point should the style of the *shirah* begin? One might think that it should begin with: אֲשִׁירָה לַיה' כִּי נָאָה, *I will sing to HASHEM for He is exalted above the arrogant, having hurled horse with its rider into the sea*, the first words in which we actually begin to praise Hashem for the miracles of *Kerias Yam Suf*.

In reality, however, we begin to write in the style of the *shirah* from the words אָז יָשִׁיר, which would seem to be a preamble to the *shirah*. Why? *Bei Chiya* explains that based on Rashi's comment, we can understand this halachah. The words אָז יָשִׁיר represent the hearts of *Bnei Yisrael* overflowing with emotion, which spurred them to sing *shirah*. These words are not a preamble, then, but an integral part of the *shirah*.

their song in the future tense (referring to the joy of the heart that prompted it).²²⁷

→ It seems that song is more than just an expression of thanks; more than just a recognition of the miracle; and more than just words of praise. It is the spontaneous eruption of a heart ablaze with ecstatic joy. True song can not be uttered until the soul begins to soar high on wings of inspiration. When a person begins to contemplate the miracles of Hashem, and the great love that the Creator has for us, he realizes how close we really are to our Father in Heaven. The heart then pours forth an unquenchable outburst of joyous song. This is, as we are taught, אֵין אָדָם שֶׁר שִׁירָה אֱלֹא מִחוּךְ, "Man can only sing when he is moved by joy and good heart."²²⁸ The source for this is from the *pasuk*, וְהָיָה עֲבָדֵי יְיָ, "Behold, My servants will sing from good-heartedness."²²⁹

Above, we cited the Midrash, which states that generation after generation passed, yet none of our forefathers ever sang to Hashem, until *Bnei Yisrael* sang *Shiras HaYam*. What was unique about the splitting of the sea, that it inspired joyous song, the likes of which the world had never before known?

→ When we merit to see the connection between the many subtle details of Hashem's Providence, the pieces of the puzzle are drawn together, and the "big picture" of His plan for us becomes clear. We then realize that we have seen not just one isolated miracle, but a vast framework of countless miracles, which have guided, supported, and protected us and our forefathers from generation to generation.

Bnei Yisrael witnessed many amazing miracles, throughout the Ten Plagues and the Exodus from Egypt. However, the "big picture" of Hashem's plan for salvation was still unclear to them. When the Egyptians chased them to the shore of the sea, they found themselves trapped, with the sea an impenetrable wall before them, murderous hordes of enemies behind them, snakes and scorpions encroaching from both sides, and the guardian angel of Egypt swooping down on them from above. They cried out to Hashem to save them, and then, suddenly, an unforeseeable avenue of escape opened before them. They passed through the Yam Suf on dry land, and their enemies drowned before their very eyes.

Only then did they have the peace of mind and clarity to look back and see the guiding hand that had been with them all along. Only then did they realize that the suffering they had experienced in Egypt was all part of Hashem's master plan for their ultimate good. Only then did the pieces of the puzzle come together. Hashem's kingdom became firmly established on that day, as He revealed us as His holy nation. Our destiny had at last been fulfilled, and our hearts burst forth in exultant song.

20

With this we can understand a subtle distinction made by the Ran, who asks why we say *Hallel* on Seder night, in apparent contradiction to the general rule that *Hallel* is recited only by day. The Ran explains that in the context of davening, *Hallel* is "recited" (קורין את ההלל). This is done only by day. On Seder night, however, *Hallel* is not just recited. It is sung as a spontaneous outburst of joy and enthusiasm, from the hearts of those who were redeemed on this holy night, and rejoice now as did their forefathers long ago. *"This song will be for you, on the night that the Festival is sanctified"* (Yeshayahu 30:29).

24 ומשמעות לאלו הייתי מצפה הוא כמו שאמר הר"ק מאפטא ז"ל, דתכלית הבריאה שיהודי יהיה שמח ומרוצה עם השי"ת, בידעו שכל מה שהקב"ה פועל עמו, הטובות והרעות, הכל בכדי שיוכל להגיע אל הטוב המיועד לו, והוא מלא שיר ושבח להשי"ת על כל מה דעבד רחמנא שהכל לטוב עבד, ואף אם סובל יסורים רח"ל הרי בפנימיות הכל חסד ורחמים וכולו טוב, שמי יודע מה מתכפר ונחסר ממנו ע"י כך. זו המדרגה הגבוהה ביותר בעבודת ה', שיהודי יהיה מרוצה ושמח בהנהגת הבורא, וע"ז אמר הקב"ה לאלו הייתי מצפה, למדרגה זו של שירה שהיא עיקר העיקרים ותכלית הבריאה: וע"ז נאמר ויאמרו לאמר לדרי דרין, שאז נפתח פתח לכל הדורות לדעת ולהרגיש כי טוב ה', ישמח ישראל בעושי, שיהודי יהיה שמח עם השי"ת ושמח בזה שהוא יהודי.

25 אלו בני הים-הים (הים)

בספר 'קדושת לוי' כתב, יש להבין, הרי עיקר השמחה היא בלב, וא"כ מה צורך היה בעת השמחה לדבר ולשיר. אלא הענין הוא, שהשמחה שבלב היתה נפסקת אחר שעה או יותר, אבל כשאדם מדבר דיבורים בעת שמחתו, השמחה מתפעלת ומתרבה יותר ויותר, ולכן עם ישראל כשנקרע הים לפניהם רצו להרבות השמחה ולחשתעשע עם בוראם ולא להפסיק, ולכן נכנסו לגדר הדיבור והשירה בכדי להרבות התענוג. וזהו פירוש הפסוק "אז ישיר וכו' ויאמרו לאמר", היינו שאמרו דיבורים בכדי לומר יותר ויותר, וזוהי זה אין למילת "לאמר" הבנה שהרי כולם אמרו שם וא"כ איך היה שייך לאמר לאחרים.

שמה

ניסן

בשלח

21 לימודי

שיר השיר

טו, א) אז ישיר משה. מה היא הגדרתה של שירה בלשון התורה, ובמה שונה שירה, מד"ת שאינם נקראים שירה? ואין לומר ששירה מובנה של הלול ושבת, שהרי האינו נקראת שירה אע"פ יש בה דברי תוכחה קשים לבני, ואזהרות לע"ל.

ו) וז"ל שענינה של שירה כשמתמלא אדם או עם מהדר גאווה ובמדת טובו של הקב"ה ורואה בחוש גדלו ותפארתו ובטלים כל המחיצות שמבדילים בין נשמתו לקונו עד שמרגיש בקרבו דוחף להביע מלים ואם לא יתאר וישבח במה שרואה תפארת נשמתו, וכאילו יחנק אם לא יאמר בפה מה שמרגיש בפנימיותו. זאת היא שירה, ושירה כזו אינה אלא לה.

ז) ובה יובן מש"כ אז ישיר משה ובני וכו' ויאמרו לאמר, שחיבת לאמר נראה כמיותרת, שלמ"ד ומשה ובני אמרו את השירה בב"א, למה כתוב לאמר, שהרי לא אמרו לאמר לאחרים, אלא ויאמרו משום לאמר — לא למטרה אחרת אלא כדי לאמר מה שמרגיש בפנימיות לבם, שאם לא ימצאו מצעי להביע את רגשות הלב לא יוכלו להתקיים.

קנ

הטוב

פרשת בשלח

22 שמן

י ו' נאמר (ב)

במדרש איתא חטא באז ונתקן באז דעל משה נתיחס חט של מאז באתי אל פרעה ונתקן בשירת הים. והנה מרגלא בפומא דכל ישראל לקרות שבת זו שבת שירה ואם זהו צירוף של שני דברים הי' צריך פרשת יתרו להיקרא שבת של תורה אלא מוכרח דעצם השבת נתהפך להיות שירה וצ"ב בזה. ויתכן לומר דכל ענין שירה הוא מלשון נשך היינו דכשמשגיג כל פתרון של כל מיני הסתרות וקושיאיות וכל העליות והירידות נעשים ישר ומובנים אז מתפרץ הלב בשמחה כשמחת התרת הפסיקות המבואר ברמב"ם וזוהי מתמלא הפה שירה ולכן אנו רואים דאלו הכותבים הנוטין לשירה אינם כותבים ישר אלא קצת באלכסון ולמעלה למטה דעיקר שירה הוא שמתוך עלי' וירידה נעשה הכל ישר וכן בתורה נכתב אריח על גבי לבינה וזהו מה שאמרו דאז ישיר מהפך את המאז באתי אל פרעה דהכל נתיישב כעת ואין זה באמת חט אלא התפתחות בהשגת דרכי השם. וזהו ענין שבת דכשבת אכדה הנפש כל הוי כידוע מדברי הבעש"ט על וינפש הנאמר כליל שבת ולא במוצ"ש כדרשת חז"ל — והנה כל פרשת בשלח על סדר עלי' וירידה דמתחיל דגם העם היוצא ממצרים מתעלה למדרגה של ובני יצאים ביד רמה וגם עליהם נאמר פן ינחם העם ושבו מצרימה וכן לאחר שירת הים ומדרגתם נאמר וילוונו העם במרה — ותלונת הבשר והלחם ואחר ירידת

המן בא מסה ומריבה עד שהגיעו לירי ויבוא עמלק והכל באופן של עלי' וירידה דגם כשמעלה האדם צריך שמירה מעולה שלפי מדרגתו לא יפול וזהו ענין הישר של שירה ולכן מיוחד שבת זו לשבת שירה.

קטו

שלום

בשלח

23 נתיבות

וי"ל הענין. דיש כמה אופנים של שירה, יש שירת המח, שיהודי מבין שהקב"ה עשה עמו חסד והוא מודה להשי"ת. ויש שירת הלב, שגם לב מרגיש זאת שהקב"ה עשה עמו טוב. אך העולה על כולנה היא שירת האברים, שאדם מלא בהרגשת כי טוב ה' עד שכל אבריו מרגישים שהקב"ה כולו טוב ומדרגה הטוב להשי"ת, ואפי' אבריו אומרים שירה להשי"ת ע"ד מאה"כ כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך, שעצמות הן ההומר העב ביותר ואף הן תאמרנה ה' מי כמוך. כל אלו שמנו חז"ל שלא אמרו שירה, אמנם אמרו שירה אבל היה זה רק שירת המח ושירת הלב על החסד שעשה עמהם הקב"ה, אך עדיין לא הגיעו לדרגת השירה של כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך, רק בקריעת ים סוף השיג ישראל דרגה זו ואז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'. וכמרומו במאחז"ל ראתה שפח על הים וכו', דמרמו על המדרגה השפלה ביותר, שהכל התרומם להשגה העילאית הזו.

ובאמת יש בכל שבת בחי' שירה, כמש"נ ויום השביעי משבח ואומר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה'. מזמור שיר ליום השבת הוא כל כולו שיר ושבח על הנהגת הבורא, שטוב להודות לה' ולומר לשמך עליון, כי שמחתני ה' בפעלך במעשי ידיך ארנן. ומזמור זה היו הלויים אומרים בביהמ"ק ביום השבת, מפני שהוא שיר שכולו שבת, אף שבכל המשך המזמור אין השבת מוזכרת כלל, אבל כל תוכן המזמור שייך לשבת, כי רק בשבת זוכה יהודי להשיג את ההרגשה הזאת שכל מה שהקב"ה עושה ומנהיג הכל לטובה. וע"כ הוא מזמור שיר ליום השבת, כי יום השבת כולו בבחי' שיר, בו זוכה יהודי לרגשי הלב הללו של כי טוב ה' לעולם חסדו, שכל הנהגתו ית' היא רק חסד ורחמים לעולם, וכי שמחתני ה' בפעלך במעשי ידיך ארנן, שהוא מרוצה ושם בכל מעשי הקב"ה, וגם את מה שאינו מבין הוא מקבל באהבה. וע"כ השבת נקראת תכלית מעשה שמים וארץ, כי בה מתקיימת תכלית הבריאה שיהודי מרוצה ושמת בהנהגת הבורא. והבי' בזה בדבכל ימות השבוע העבודות של יהודי היא במדת

מתפעלים ומיישרים את הדברים לשורשם. על רקע ההכרה באלוקות המפעמת בכל חלקיק בבריאה, מבחינים בשורה הישירה המובילה מהשורש האלוהי אל המוצא הסופי וממילא מודים ומשבחים לה'. זה הוא פירושו של 'פרק שירה' זה פירוש דברי הזוהר הקדוש, שאפילו הפרות שרות את שיר ה'. אין פירוש הדברים כפשוטם, שהן שרות בשפתן, אלא שהאדם המעמיק והעין החודרת המביטה בפרות ובכל היצורים, יכולה וצריכה להבחין באלוקות שמאחורי הבריאה, ליישר את הדברים למעין האלוהי ולראות את השירה, את האלוקות המעמדת ומקיימת את כל הבריאה כולה. בכל נברא יש שירה, כל נברא שר וזעק במלוא גרונו לאמור "ה' הוא המחיה אותי והוא המעניק לי את קיומי ואין זולתי", אך כל נברא משדר גם את השקר הטבעי וכאשר מביטים בכל נברא בעין בלתי חודרנית, רואים כאילו הוא זועק "אני תופעה טבעית וקיומי הוא בכוח עצמי, בהיותי בעל בחירה ובלתי מונהג". אלו המעמיקים חדור, שומעים את הדברים האמתיים, את השירה, ואצלם הטבע מיושר ומחובר ואינו סותר את האלוקות. מאידך, האחרים הרואים רק את השטחיות הרדודה, המתפתים למראה עיניים, המה הטועים עקלקלות ואינם הולכים בישורת האמת.

על פי זה, מבאר השפת אמת' נפלאות את הזקדוק שדקדקו חז"ל (סנהדרין צא, ב) בפסוק (שמות טו, א) "אז ישיר משה" ואומרת הגמרא, "שר' לא נאמר, אלא 'ישיר'". ביסוד השאלה עומדת ההבנה ש'ישיר' פירושו שירה בלשון עתיד, ואילו פסוק זה נאמר בלשון עבר. ומבאר השפת אמת' על פי הרעיון דלעיל, שלתיבה 'ישיר' משמעות נוספת בבנין 'הפעיל'. בני ישראל ומשה רבנו הפעילו את כל הנבראים כולם שישירו את שירת ה'. בכך שהם זעקו את דבר ההנהגה המתמדת, הם הולידו בפועל יוצא את שירת הנבראים כולם, ודוק והבן היטב.

"הוי 'נכון כסאך מאו', דהיינו, משלימות האמונה שהשיגו והגיעו באמירת השירה - ב'אז'.

יופי השיר - בסידור הטונים וצירופם יחד

נפלאים הדברים למחבונן, איך תואמים ומקבילים מדריגת השירה לצורת השיר ויופי סידורו, שהרי שיר מורכב מהמשכיות של טונים, כאשר בכל טון כשלעצמו אין בו את הערכות של השיר, ורק הצירוף של כל הטונים הנפרדים בהמשכיות אחת בזה אחר זה ובסדר ראוי, הוא הנותן לשיר את יופיו ואת ערכותו לאחזני השומע. אפשר לומר ש'שיר' הוא מלשון שורה, כמו שכשורה מסודרים הדברים זה אחר זה בהמשכיות, כן הוא גם בשירה. וכמבנה השירה כך מהות ענינה שהיא הראיה הכללית - למעלה מהזמן המאחד את כל המאורעות הנפרדים למטרה האחת - כבוד השי"ת, דהיינו לראות איך כל פרט הוא טבעת אחת בשרשרת הנמשכת של הנהגת השי"ת והשגחתו מתחילת הבריאה ועד סופה, וכל פרט מהווה נדבך אחד בבניית כבוד השי"ת הנצא מהבריאה כולה. וע"י הראיה הכוללת מתגלה יופי ושלמות הנהגתו ית'.

31 "אין אז' אלא לשון אמנה, בטחון, שמחה"

עפ"י היסוד האמור במדריגת השירה, יתבאר דברי חז"ל על השירה, שאמרו: "ואין אז' אלא לשון אמנה", "אלא לשון בטחון" (שמו"ר פרשה כג, ב, ד). מכיון שבה ראו במבט שלמעלה מהזמן שאין בעולם דבר שסותר והיכול לסתור לצדן השי"ת והנהגתו, וכל מה שקורה מביא לכבוד שמי, ואת הכל עושה השי"ת לטובתנו, ממילא התחזקה האמונה בלבבות ביחוד השי"ת ושלטתו. והתוצאה מכך היתה שלימות הבטחון בו ית', דהיינו, שהאדם רגוע ושליו תמיד, כי סומך בלב שלם על השי"ת, מפני שהכל מכון ממנו ית' ואין מקרה, ואף את היסורים, השי"ת הוא המביא אותם עלינו לטובתנו.

ועוד אמרו (שם) "ואין אז' אלא שמחה", כי כל עוד מתקשה אדם בהבנת דרכי השי"ת ורואה בהם סתירות, ואף נדמה לו שיש כוחות השולטים בבריאה כנגד רצון ה', רבה אצלו המבוכה ועצבות שרויה בלבו. אך כאשר בני ישראל התרוממו למדריגת השירה שלמעלה ממגבלות הזמן, וראו והכירו בבהירות ובכחירה שלימה שרק השי"ת הוא השולט, נפתרו להם כל הקושיות והספיקות, אר"ז מילאה השמחה את לבם, שהרי אין שמחה כהתרת הספיקות. נמצא, שלמעלות העליית הללו זכו רק ע"י הכרת האחדות שלמעלה מהזמן שהשיגו בשירה המתבטאת באו"י

על פי רעיון זה, מיישב השפת אמת' מספר סוגיות ידועות. ראשית יובן, מדוע בציווי האמונה באלוקות שנצטוונו במעמד הר סיני, נאמר בתורה (שמות כ, ב) "אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", ולא נכתב 'אשר בראתיך', כאשר שאלו כל המפרשים. ברם, על פי האמור לעיל מובנים הדברים בבהירות. אם היה כתוב רק 'אשר בראתיך' לא היה בכך נימוק מספק לציות. רק "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" היא סיבה משכנעת לחובת הציות והכניעה לקודשא בריך הוא.

עתה, חודר השפת אמת' לרובד הפנימי העמוק של הדברים. ההנהגה האלוהית של העולם אינה הנהגה חיצונית, אלא גרעינית פנימית. כלומר, לא מדובר במנהיג ינפרד המנהיג מבחוץ, אלא בהנהגה המעניקה את הקיום ואת החיות לכל דבר ועצם. אין עצמים ונבראים הקיימים מכוח עצמם ומונהגים מכוח האלוקות. עצם הקיום העולמי כולו, שואב את החיות שלו מהאלוקות באופן תמידי ומוחלט. זו היא פירושה האמיתי של ההנהגה האלוהית, כי היש הקיים בעולם אינו אלא 'יש' אחד

בלבד, היש האלוהי. מעיין החיות אחד הוא, השורש אחד הוא וממנו יונקים כל היצורים את קיומם וחיייהם.

על פי דברים אלו, יבואר כל ענינה של השירה. ואין הכונה לשירת היס בלבד, אלא לכל השירות כולן. בזוהר הקדוש מובא וחל א סג, א, כי הברואים אומרים שירה. וכבר נכתבו פרקי שירת כל הברואים למקטן ועד גדול. יש להבין, שירה זו מה היא ומה פירושה הפנימי.

על מנת להבין את הענין, נדרש השפת אמת' על פי דרכו להסבר מובנה המילולי של המילה 'שירה' מקורה מהתיבה 'שר' ו'שורה'. אמרנו לעיל, כי כל הנבראים כולם וכל המציאות כולה שואבת את כוחה חיותה וקיומה מהאלוקות. דא"עא, שהדברים נעלמים ומכוסים. הבורא ברא את העולם עם כל ההעלם הגדול, הסתר הטבע המכסה את המקור השורשי האלוהי הנ"ל. לפיכך, כאשר מצליחים לתדון מבעד למעטה המכסה, מבחינים באמת האלוהית שמאחורי המעטה השקרי ומיד

This is the reason there are so many angels present on Shabbos, with every single Jew being escorted home by two angels. We greet them by singing שלום עליכם מלאכי השרת — *peace upon you, O ministering angels*. We recite a long *Kedushah* during the Shacharis and Musaf prayers that alludes to the angels² and how we imitate their service. Just as their service involves singing, אח"כ פותחים את *and they all open their mouth ... in song and hymn (berachos preceding Shema)*, we sing zemiros. We sing more during *tefillah* and with *zemiros* at the Shabbos table. The more we sing, the more we are connected to the angels who serve Hashem with song.

We can understand the secret of the angels' singing when we examine when the Jewish people sang. The Torah records two times when we sang. Both were immediately after being saved from life-threatening danger when we expressed our thanks to Hashem for continuing to maintain our lives in all situations. The first time (*Shemos* 15:1) was after we went through the Sea, thus fleeing from the Egyptians: אז ישיר משה ובני ישראל — *then Moshe and the Children of Israel chose to sing*. The second time (*Bemidbar* 21:17) was when we were saved from an ambush: אז ישיר ישראל את־השירה — *then Israel sang this song: Come up, O well, announce it!* There we thanked Hashem, both for saving us from the ambush and sustaining us with water. We see that when we came close to death and were given renewed life, the feeling of our life force from Hashem caused us to burst into song.

This feeling, knowing that the life force is constantly granted by Hashem, is the reason why the angels are constantly compelled to sing to Hashem. What we experienced on those two occasions is felt by them in each moment of their existence — so they are always singing. The Jewish people in the desert were close to the level of angels, and this feeling of dependence on Hashem caused them to burst into song as well. On Shabbos we have an extra soul, a *neshamah yeseirah*. This gives us the same ability as the angels to feel how Hashem is constantly giving us our life energy.

35 THE SONG OF SHABBOS

Shabbos, the day of song, takes the universe back to *בראשית* when the Heavens and the Earth were one.³ The *Tikkunei Zohar* explains that rearranging the letters of the word *בראשית* forms the words תאב שיר — *He desired song*. Hashem "desired," as it were, to hear the song of Creation. Why is Creation a time of song? Song is an expression of the feeling that Hashem is the sole source of life and existence, and *בראשית* corresponds to that feeling. On Shabbos, we on Earth strongly feel our extra *neshamah*, an additional feeling that life is from Hashem, and so we join forces with the angels to all sing together.

Singing and bowing on Shabbos are both an expression of the unity between Heaven and Earth because they are both an expression of the same feeling: Hashem is the sole source of life. When we feel this on the Earth, we join in bowing and singing with the

אמונה זו המתבטאת בשירה, שהיא פרי הכרת היראה הרוממה שיש בה הסרת כל מסך החוצץ בפני הראי' הברורה בגדלו וגבורתו ית', היא היא סוד הנצח של קיום עם ישראל, "ויאמינו בה" — לפיכך זכו לירש את הארץ. אתה מוצא בשכר אמונה שהאמין אברהם אבינו בה' ירש העה"ז והעוה"ב שנ' והאמין בה' ויחשבה לו צדקה וכו' מה כתיב בתרי', כי שמחתי, מי גרם לנו לשמחה זו אמונה שהאמינו אבותינו בעוה"ז שכולו לילות כדכתיב ואמונתך בלילות, וכתיב וצדיק באמונתו יחי' וכו' ואין הגליות עתידות להגאל אלא בשכר אמונה שנ' אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמונה וגו' ואומר וארשתיד לי באמונה, הא למדת שגדולה אמונה שבשכר אמונה שרתה עליהם שכינה ואמרו שירה שנ' ויאמינו בה' אז ישיר משה" [תנחומא בשלח, יו"ד].

העוה"ז כולו לילות, שעצם מציאותו של עוה"ז, ענינו העלם והסתך אורו ית', אבל המאמין נכנס הוא עלי אדמות בעולם אחר, "ונגלה לפניו עולם חדש, כי אפשר לאדם בעוה"ז להיות כמלאך לרגעים וליהנות מזיו הקדש. וכל תענוגי עוה"ז כאפס נגד ענג של דבקות האדם ליוצרו יתברך" [חזו"א, אמונה ובטחון, ע' י"א].

ביציאת מצרים עשה הקב"ה חסד עם עמו ולמדם דעת לקרבם אל האמונה בגילוי שכינתו ית', באותות ומופתים, במה נזכה אנו לאור האמונה בעוה"ז שהוא כולו לילות, וחושך יעטפנו!

33 גדליהו פרשת בשלח אור

תוס' בסנהדרין (לז:) מביא דברי חסו' הגאונים שאין בני ארץ ישראל אומרים

קדושה רק בשבת, "דכתיב (ישע' כ"ד) שש כנפים לאחד וכל כנף הוא אומר שירה אחת ביום בששת ימי החול וכשמגיע שבת אומרים החיות לפני המקום רשע"ע אין לנו עוד כנף והקב"ה משיב להם יש לי עוד כנף אחד בארץ שאומר לפני שירה שאומר מכנף הארץ זמירות שמענו", ענין השירה הוא להביא לידי גלוי הכבוד שמים שיש בהצריחה, ולכן נקרא השירה בשם כנף, כי כמו שהכנף מגבי' את העוף מן הארץ, כן השירה היא ענין הגבהת הדבר מהארציית, לגלות זה ההסתר שיש בהצריחה, ולהביא לידי גלוי האלוקות שיש בכל דבר, ולכן מלינו צפרק שירה כי כל נצח אומר שירה לפני הקב"ה, שמכל נצח מתגלה הכבוד שמים והאלוקות שיש בהצריחה, ולפי הגלוי שיוצא ממנו כן הוא אומר שירה, ובניי יש להם תכלית להוציא הכבוד שמים מכל הצריחה כולה, וכמוש"כ "עם זו ילדתי לי תכלתי יספרו", שבניי מיוחדים להגיד שירה, ולהוציא לידי גלוי התכלית ה' מכל הצריחה, וכמו שמלינו אלל אדכ"ר שכל הצריחה לא אמרה שירה עד שזא אדכ"ר וקיצץ כולם ואמר להם "לכו נרננה לה' נריעה לאור ישענו", שאדכ"ר ה' כולל כל הנצחים כולם, וה' יכולתו להעלות כולם, שמכולם יצא לידי גלוי השירה המיוחדת לכל אחד צפרק, וזכו תכלית עצומה בניי להוציא השירה מכל הצריחה כולה.

heavenly legion that constantly feels it and is always singing and bowing. In the End of Days, the Heavens and Earth will be locked together forever, both of them always feeling Hashem's life force. This is what King David meant in *Tehillim* (66:4): כל הארץ ישתחו — *all the earth will bow to You and sing to You; bowing and singing go hand in hand.*

114 GOLDEN APPLES — Shemos

37 FROM RECOGNITION TO SPONTANEOUS SONG: THE INSPIRATION TO SING PRAISES

While *emunah* and the *mesorah* of the *avos* formed the foundation from which the *shirah* arose, the simplest understanding of the event is that Hashem saved the nation through a great, open miracle. Thus, the people were inspired to sing His praises. Rashi notices that in the words *az yashir*, there is a grammatical anomaly that teaches a lesson. The *Sifsei Chachamim* explains that *az*, which means "then," portrays something that happened in the past, whereas *yashir*, which is in the future tense, literally means "will sing."

Rashi explains that it was after the people saw the miracle that the desire to sing *shirah* entered their hearts. Their realization of Hashem's salvation was in the past, albeit only a few moments, and the *shirah* was in the future, albeit the imminent future. By stating *az yashir*, the Torah focuses on this infinitesimally brief moment between thought and action. To understand why, let us look more closely at the nature of *shirah* as a form of praise to Hashem.

Tanach records very few times that the Jewish people sang a *shirah* to Hashem. What differentiates this rare entity that we call *shirah* from "regular" *shevach* — the praises any Jew can say in his *tefillos*?

The answer is that *shevach* comes from an intellectual awareness of the virtuous, praiseworthy traits of a person, event, or set of circumstances. Similarly, just like everything born of the intellect, *shevach* has limitations. The extent to which we should praise something is restricted both by how worthy it is and also by the degree to which we can genuinely appreciate its value. Thus, we can praise a mathematical genius, but since we don't actually understand his work, our praise would fall far short of the reality.

38 *Shirah* comes from a different place within us. There are times when a person reads or hears an idea that awakens something within them. His feelings are stirred, and his heart is aroused to sing. When this happens, the experience serves as a springboard, and a surge of inspiration launches him toward something entirely new.

The paradigm for *shevach* is the praise we say to Hashem when we bring *bikkurim*. It is a straightforward, factual recital of everything Hashem has done for us. When we say *shirah*, however, we do not limit ourselves to facts. Instead, we experience an overflow of emotion that simultaneously encapsulates the past, present, and future. We feel, in essence, "It is You, Hashem, and it's always been You, and it will always be You."

This is what Rashi is telling us when he writes: "When they saw the miracle, the desire entered their heart to sing *shirah*."¹⁰ At that moment, their hearts overflowed, and they burst into a song that transcended this singular event, grasping a truth infinitely more awesome than what their eyes had witnessed.

והנראה עוד בזה, וגם לכאר כוונת אמרם ז"ל (שומר טוב תהלים ד) ויאמרו לאמור, לאמור לדורות, בהקדים הנראה מדברי חז"ל אשר כל תכלית קריעת ים סוף היא האמונה, שבזכות האמונה זכו לקריעת ים סוף, וממנה זכו לאמונה ביתר שאת וביתר עוז, כראיתא במדרש (ש"ר כג, ה) על הכתוב (שיר השירים ד, ח) תשורי מראש אמונה, לא זכו ישראל לומר שירה על הים אלא בזכות האמונה, רבי שמעון בר אבא אמר בשביל האמונה שהאמין אברהם להקב"ה, שנאמר (בראשית טו, ו) והאמין בה, ממנה זכו ישראל לומר שירה על הים, ומבואר שם במדרש כי היא האמונה שישאל נוחלין בה, ועליה הכתוב אמר (חבקוק ב, ד) וצדיק באמונתו יחיה.

והמכוון בכל זה הוא, שעיקר תכלית קריעת ים סוף הוא ללמוד סתום מן המפורש, היינו שמהנס הנגלה של קריעת הים, שאז היתה התגלגלת ההשגחה, עד שכל אחד ואחד היה מראה באצבעו ואומר זה אלי ואנוהו (ש"ר טו, טו), מזה נלמד ונקנה אמונה שלימה, לידע ולהאמין שתמיד ובכל צמח הבורא ית' משגיח על הכל, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, כמו שהזכרנו מכבר דברי הרה"ק חרבי"ר אלימלך זצ"ל (ליקוטי שושנה ד"ה הפך ס) על הכתוב (יד, כט) וכני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים, שלאחר שעברו את הים השיגו שגם כאשר נמצאים ביבשה, במקום השקט ובטח, זה כמו שעוברים בתוך הים, כי תמיד נמצאים ביד ה', והכל הוא בהשגחתו הפרטית.

ובזה פירש הפסוקים, ויאמינו בה' ובמשה עבדו - אז ישיר, ר"ל תיכף כאשר השיגו האמונה בלבם, אז כבר שר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה', כי האמונה וההתפעלות בלב היא עיקר השירה לה', ויאמרו, ר"ל מה שאמרו בפה, זה הוא רק 'לאמור' לאחרים, שגם הם-שיגו אמונה בה'.

וזהו פי' המדרש 'לאמור לדורות', היינו שלא רק עתה בשעת הנס, אלא גם כל הדורות הבאים, ישאבו אמונה שלימה מקריעת ים סוף, ויחנו תמיד שיר ושבח לשמו על ניסיו שבכל יום עמנו ועל נפלאותיו שבכל עת, מתוך הכרה שכל צעד ושעל נעשה בהשגחתו ית'.

ולכן נאמר אז ישיר, בלשון עתיד, כי אין זו שירה לשעה בלבד, אלא שירה הקיימת לדורות עולם, כי מכוחה ישיגו ישראל אמונה בהשגחה פרטית וישרורו להשי"ת תמיד על חסדו עמהם.

זהו נ"ל הענין שיש בשירה הפסק פרשה בכל פסוק ובכל שורה, כפי שכתב בשפת אמת (פרשה זו תר"ן) שהוא על דרך אמרם ז"ל (ספרא ויקרא א) מה היו נפסקות משמשות ליתן ריוח להתבונן בין פרשה לפרשה, ככה יש בשירה

פסק בין כל דיבור ודיבור כדי להתבונן בכל דיבור, ונראה לענ"ד המכוון, כי מכל דיבור בשירה צריך האדם להתבונן ולראות ההשגחה פרטית בכל עניו, להודות להקב"ה על כל פרט ופרט.

בשמחת חתן וכלה ביארתי על דרך זה ענין מה שאמרו חז"ל (ירושלמי ביכורים ג, ג) הנושא אשה מוחלין לו כל עונותיו, היינו כי כמו שבכלל ישראל ישנם זמנים שבהם יכולים להראות השגחתו ית' באצבע, כדוגמת קריעת ים סוף, ומהם שואבים אמונה לכל העתים ולכל המצבים, אשר על זוכים למחילת עונות, כך יש בחיי כל אדם בפרטיות זמנים ומצבים שבהם ככה להתגלות ההשגחה, כדוגמת זיווגו של אדם שהוא כקריעת י"ס (סוטה ט), שאז רואה השגחתו ית' בגלוי, וצריך להמשיך ולשאוב אמונה והתעוררות זה לכל ימי חייו.

When a person is physically unwell, writes the Chareidim (Mitzvah 73), then he takes medicine. Often, the medicines come with side effects that bring discomfort or pain, but there are also natural remedies, herbs or grasses, and they bring healing without any negative side effects.

Similarly, he continues, when it comes to the illnesses of the soul caused by sin. Some *aveiros* require *sigufim* and *taaneisim*, afflictions and fasting, to be cleansed, while others can be healed naturally — how? The Chareidim brings a list of *segulos*, various practices that can purify and cleanse a person without causing him physical pain or anguish.

One of those *segulos* is for one to recite *Shiras HaYam* with *simchah* and *enthusiasm*, feeling as if he himself had just experienced the *neis* at the Yam Suf!

The Midrash (Yalkut Shimoni 254) understands the words וַיִּסַּע Moshe, Moshe led the people (Shemos 15:22), as a reference to the

fact that Moshe Rabbeinu led the people away from their *aveiros*, bringing them to *teshuvah*.

The *shirah* of Az Yashir is eternal. וְשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת, And Moshe and the Bnei Yisrael sang this song to Hashem and they spoke, saying (ibid. v. 1). The extra word *saying*, is understood by the Zohar Hakadosh to mean "to allow others to sing." The pathways opened then are accessible to every Yid, at every time. "They said," and that allows us to say.

Anyone who experiences a *neis* and sings *shirah*, says the Midrash, expressing their thanks in song, will similarly experience *mechilah* and be cleansed, tapping into the *koach* generated then. This is what the Chareidim is basing himself on — singing *shirah* heals a person from his *aveiros* without any effects, because the wonders that happened by the Yam Suf live on.

45

Shidduchim don't always go easy. *Parnassah* doesn't always go easy. Chazal tell us that they are indeed difficult — as difficult as the splitting of the sea (Sotah 2a, Pesachim 118a). Why is this *meshal* necessary? Why must we know that it is difficult? The reason, says the Rashbam, is so that a person should know to invest time and effort in davening accordingly.

But on the day we read about this *neis* of Krias Yam Suf, then we can certainly daven for help in those areas which are compared to it! The Beis Avraham of Slonim would tell those waiting to find their *zivugim* to recite the entire *Sefer Tehillim* on Shabbos *Shirah*!

46 ע'ר' 6

ובספ'ק ישמח משה (פרשה זו) כתב לבאר אשר באמת עצם האמונה היא היא השירה, כדברי הרמב"ם ז"ל (מורה נבוכים ח"ב פרק ה) שהציור בלב הוא עצם השבח, והדיבור הוא רק סיפור השבח המצוייר בלב, היינו שהשירה האמיתית היא מה שנתפעל בלבו מחסדי ה', ואמירת השירה בפה אינה אלא פירסום השבח לאחרים, כמאמר הכתוב (תהלים קמה, יא) כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו להודיע לבני האדם גבורותיו, כלומר מה שצריך לדבר ולספר זאת בפה, הוא כדי להודיע לשאר בני אדם גבורותיו, שגם הם יודו וישבחו ויפארו לשמו.

שבת פרשת בשלח נקראת בפי כל ישראל "שבת שירה", כי בה קוראים בתורה את שירת הים.

והנה ודאי שענין שירה זו אינו נגמר בקריאתה בתוך הפרשה בלבד, אלא הוא זמן מיוחד להתחנך ולהתגבר בעבודה הנפלאה והנעלה של שירה לבוּרָא עולם.

יודעים אנו שדוד המלך ע"ה היה עוסק בכל לילה בשירות ותשבחות, וכתב את ספר תהלים הנפלא שבו כלל ברוח הקודש כל מיני שירות וזמירות ותשבחות אשר בעולם.

אך באמת מוטל על כל אחד מאתנו לשורר את אותן שירות, וכמו שאומרים ב'נשמת כל חי': "שכן חובת כל היצורים לפניך ה' אלקינו... להודות להלל לשלח לפאר לרומם להדר לברך לעלה ולקלס - על כל דברי שירות ותשבחות דוד בן ישי", הרי שכל אדם חייב לשיר את שירו לפני בורא עולם, על החסדים הרבים ונפלאים שמקבל בכל יום ובכל רגע.

והנה אנו מדמים לעצמנו, שאם היינו אנו בין יוצאי מצרים, אחרי מאות שנים של גלות נוראה ומפרכת, וגאלנו הקב"ה בכללו ניסים גלויים ונפלאים, ולבסוף פרעה רודף אחרינו בשצף קצף להרוג אותנו על עוללינו וטפנו, וברגע אחרון הים הנורא, העוצר בעדינו, נקרע והפך ליבשה! אם היינו אנו מהעולים מן הים - ודאי שהיינו אומרים שירה, ואף עושים זאת בהתלהבות עצומה! ובודאי שכן הוא.

עתה הבה ונראה מה לימדנו חז"ל (פסחים ק"ה ע"א): "קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, דכתיב (תהלים קלו) 'נותן לחם לכל בשר', וסמך ליה 'לגזור ים סוף לגזרים'".

כלומר, כשבאים הביתה ופותחים את המקרר, ורואים לפנינו כל טוב, לא חסרים לנו לא מזונות וגם לא בידוד, לנו ולבני ביתנו - הרי זו קריעת ים סוף ממשי! וגם על כך צריך להתמלא בהתלהבות של שירה.

43 עוד שם בדברי חז"ל: "אמר רבי אלעזר בן עזריה: קשין נקביו של אדם כקריעת ים סוף".

הנה אדם בעל לבב, כשהתפנה, והרגיש איך שהקב"ה רופא כל בשר ועושה פלאי פלאות, אין לו שום מחלה ב"ה, ואין מה שעוצר את הפסולת בתוך הגוף להרעיל את האדם ולגרם לו למות תיכף, אלא מתנקה הוא בקלות, בחסד וברחמים - הרי באותם הרגעים עבר את קריעת ים סוף, וא"כ עליו לומר את ברכת "אשר יצר" בהתלהבות של הודאה לקב"ה.

עלינו להתרגל בעבודה נפלאה זו, לפתוח את עינינו ולבנו, ולהצטרף לשירת העולם המודה ליוצרו ובוראו, ומי שעושה כן עליו אמרו חז"ל (סנהדרין צא ע"א): "אמן

רבי יהושע בן לוי: כל האומר שירה בעולם הזה, זוכה ואומרה לעולם הבא, שנאמר 'אשר יושבי ביתך עוד יהללך סלה'".

וכן דרשו חז"ל בפרשתנו: "אמר רבי מאיר: מניין לתחיית המתים מן התורה? שנאמר 'אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה', 'שר' לא נאמר, אלא 'שיר' [בלשון עתיד], מכאן לתחיית המתים מן התורה". היינו, מי ששר את שירת הים עכשיו זוכה לשוררה בביאת הגואל לעתיד לבוא.

וכבר כתבו בעלי עבודה הקדמונים בסדר תפילת הבוקר, שירת הים צריך לאומרה מילה במילה, בנועם ובטעם ובכוונה גדולה - כאילו הוא עצמו עבר בים והקב"ה הצילו כמו שהציל את ישראל בעברם בים, והוא שלמות גדולה לנפש, ומכפר על כל עוונותיו, וזוכה לאומרה לעתיד לבוא בב"א.